

บทที่ ๘

การจัดกิจกรรมตามลักษณะสถานที่

การจัดแบ่งประเภทของกิจกรรมตามลักษณะสถานที่ เป็นการจัดเตรียมกิจกรรม โดยใช้ประโยชน์จากบริเวณสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในห้องเรียน ในโรงเรียนตลอดจนภายนอกโรงเรียน รวมถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ในสถานที่นั้นๆ ทั้งนี้ กิจกรรมบางกิจกรรมเมื่อจัดในสถานที่หนึ่งอาจเป็นรูปแบบหนึ่ง แต่เมื่อนำไปจัดอีกสถานที่หนึ่งย่อมมีข้อควรคำนึงแตกต่างกัน และอาจได้ผลการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ ลักษณะของสถานที่ที่นำมาจัดกิจกรรมมีหลายลักษณะ ดังนี้

๑. กิจกรรมในห้องเรียน
๒. กิจกรรมในโรงเรียน
๓. กิจกรรมนอกโรงเรียน

โดยแต่ละประเภทมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กิจกรรมในห้องเรียน

กิจกรรมที่จัดอยู่ในประเภทนี้ คือ กิจกรรมที่สามารถจัดขึ้นภายในห้องเรียน พื้นที่และวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนที่นำมาจัดกิจกรรมได้ ได้แก่

๑.๑ บริเวณหน้าชั้นเรียน

เป็นพื้นที่ที่ครูส่วนใหญ่ใช้จัดกิจกรรมทั้งของครูและของนักเรียน เช่น การสาธิต การพูดหน้าชั้น การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นต้น เพราะเป็นพื้นที่ที่จัดเตรียมให้มีบริเวณกว้างที่สุดในห้อง นักเรียนส่วนใหญ่จะมองเห็นชัดเจน ยกเว้นช่วงพื้นที่ด้านล่างของหน้าชั้นเรียนที่ความสูงตั้งแต่ระดับโต๊ะนักเรียนตัวหน้าถึงพื้น ซึ่งนักเรียนข้างหลังจะมองไม่เห็น ดังนั้น หากเป็นกิจกรรมที่ต้องเห็นรายละเอียดหรือมีสื่อที่มองเห็นได้ยาก ครูอาจให้นักเรียนที่นั่งข้างหลังขยับเข้ามาใกล้หรือครูนำสื่อเข้าไปใกล้นักเรียนมากขึ้น เวลาจัดลำดับการนั่งก็ควรให้นักเรียนที่ตัวสูงนั่งข้างหลังหรือด้านข้างเพื่อจะได้ไม่บังสายตาของเพื่อน แต่ก็ควรระวังด้วยว่า นักเรียนที่นั่งข้างหลังต้องไม่มีปัญหาเรื่องสายตา เช่น สายตาสั้น หรือสายตาเอียง เป็นต้น

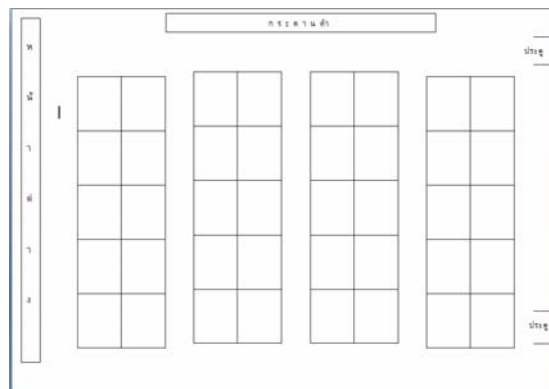
๑.๒ กระดานหน้าชั้น

เป็นพื้นที่ที่ใช้เขียนตัวหนังสือ ดิจรูปภาพ หรือติดอุปกรณ์อื่นๆ ระดับของตัวหนังสือหรือสื่อจะอยู่ระดับสายตาหรือเหนือระดับสายตาเล็กน้อย นักเรียนสามารถร่วมกิจกรรมได้โดยการอ่าน การดูหรือออกมาร่วมกิจกรรมหน้าชั้น เช่น การออกมาเติมคำ การวาดภาพบนกระดาน การเขียนหรือติดกระดาษรายงานสรุป เป็นต้น โดยมากครูผู้สอนแต่ละวิชาจะใช้กระดานร่วมกัน ดังนั้น เมื่อหมดคาบเรียนจึงต้องทำความสะอาดกระดาน เพื่อวิชาต่อไปจะได้ใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ข้อมูลต่างๆ ไม่อยู่ถาวร นักเรียนจึงต้องคอยจดเนื้อหาบนกระดานเก็บไว้หรือครูต้องดำเนินกิจกรรมให้เสร็จสิ้นภายในคาบเรียนนั้น ครูจึงควรวางแผนถึงระยะเวลาการใช้กระดาน จัดเตรียมอุปกรณ์สำคัญเขียนที่ชัดเจนหรืออุปกรณ์สำหรับติดกระดาน เช่น แถบขาว เป็นต้น

๑.๓ โต๊ะเก้าอี้นักเรียน

เป็นพื้นที่และอุปกรณ์ที่เคลื่อนที่โยกย้ายได้ โดยนักเรียนจะใช้สำหรับทำงานส่วนบุคคล หรือจัดใหม่เป็นการทำงานคู่หรือทำงานกลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของเก้าอี้ที่มีอยู่ ส่วนใหญ่มักจัดให้นักเรียนนั่งคู่กันเป็นแถวตอน โดยเว้นช่องทางเดินทุกๆ สองแถว ดังนี้

๑.๔ ทางเดินระหว่างโต๊ะนักเรียน

เป็นพื้นที่ที่จัดให้นักเรียนสามารถเดินออกมาร่วมกิจกรรมหน้าชั้นหรือภายในชั้นได้โดยสะดวก แต่หากเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความเร็ว เช่น การแข่งขัน หรือเกม เป็นต้น ครูควรเว้นช่องทางเดินให้กว้างขึ้น เพื่อให้นักเรียนเคลื่อนไหวสะดวกและเกิดความปลอดภัย นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ที่ครูใช้เดินระหว่างการสอนหรือระหว่างนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมได้อีกด้วย

๑.๕ หน้าต่าง

หน้าต่างแต่ละโรงเรียนมีหลายรูปแบบ เช่น เป็นบานเกล็ด เป็นหน้าต่างกระจก เป็นหน้าต่างไม้ เป็นต้น บางโรงเรียนก็อาจจะเปิดรับลมและแสงแดดตลอดทั้งวัน แต่บางโรงเรียนก็ปิดไว้ตลอดเวลาเพราะต้องเปิดเครื่องปรับอากาศ ประโยชน์ของหน้าต่างที่มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้สอยครูอาจให้นักเรียนติดผลงานการทำกิจกรรม เช่น ภาพวาด บทกลอน คำขวัญ เป็นต้น หรือบางเวลาอาจเปิดหน้าต่างให้นักเรียนได้เห็นหรือฟังเสียงจากสถานที่ภายนอก เพื่อสร้างจินตนาการหรือเพื่อความผ่อนคลาย เช่น ในกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ หรือการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

๑.๖ ป้ายนิเทศในห้องเรียน

เป็นพื้นที่ที่นักเรียนสามารถใช้แสดงผลงานหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลสาระความรู้หรือข่าวสารได้ บางครั้งอาจอยู่หน้าห้องหรือหลังห้อง และอาจมีจำนวนหลายป้าย ครูอาจมอบหมายให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มตามเทศกาลหรือหมุนเวียนกันจัดตลอดปีการศึกษา เช่น การติดข่าว การจัดแสดงผลงานของสุนทรภู่ เป็นต้น

๑.๗ ผนังห้องเรียน

เป็นพื้นที่ที่อยู่รอบด้านของนักเรียน ซึ่งบางครั้งอาจมีรูปภาพหรือข้อความติดไว้ถาวร เช่น คำประพันธ์ที่มีข้อคิด บทท่องจำ เป็นต้น หรือครูอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนจัดแสดงผลงานตลอดทั้งปี

๑.๘ ชั้นวางของหลังห้องเรียน

เป็นอุปกรณ์ที่อาจมีอยู่แล้วหรือครูจัดหาเพิ่มเติม เพื่อใช้วางผลงาน หนังสือหรืออุปกรณ์สำหรับการสอนต่างๆ เช่น ใช้วางพจนานุกรมสำหรับการค้นคว้า ใช้วางหนังสืออ่านนอกเวลา หรือใช้วางบัตรคำ เป็นต้น

๑.๙ พื้นที่กลางห้องเรียน

เมื่อนำโต๊ะและเก้าอี้ไปจัดเก็บไว้ด้านข้างห้อง ครูก็จะมีพื้นที่ที่กว้างขึ้นสำหรับให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่มหรือเป็นกิจกรรมห้อง เช่น ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อย ให้นักเรียนล้อมวงใหญ่ ให้นักเรียนเข้าแถวเล่นเกม เป็นต้น โดยนักเรียนอาจต้องถอดรองเท้าหรือนั่งกับพื้น เพื่อให้ทำกิจกรรมต่างๆ ได้สะดวกขึ้น

๒. กิจกรรมในโรงเรียน

กิจกรรมที่จัดอยู่ในประเภทนี้ คือ กิจกรรมที่สามารถจัดขึ้นภายนอกห้องเรียน แต่ยังคงอยู่ในบริเวณโรงเรียน พื้นที่ที่ครูสามารถจัดกิจกรรมได้ ได้แก่

๒.๑ ทางเดินหน้าห้องเรียน

เป็นพื้นที่ที่ใกล้ห้องเรียนที่สุด ครูอาจใช้เป็นพื้นที่สำรองเมื่อพื้นที่ภายในห้องไม่เพียงพอ หรืออาจใช้เป็นพื้นที่ชั่วคราวในการจัดกิจกรรมอื่นๆ แต่ควรระมัดระวังไม่ส่งเสียงรบกวนห้องข้างเคียง บางพื้นที่อาจมีลักษณะเป็นทางเดินยาวเหมาะสำหรับการทำกิจกรรมแนวยาวหรือการเข้าแถวตอน บางพื้นที่อาจมีป้ายนิเทศหรือผนังว่างให้จัดนิทรรศการหรือติดภาพวาด ป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ บางครั้งอาจมีกิจกรรมระหว่างห้องเรียนโดยใช้พื้นที่ร่วมกัน

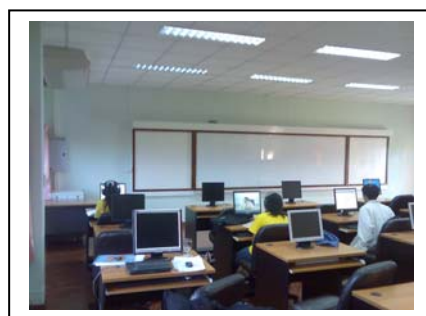
๒.๒ หน้าเสาธง

เป็นพื้นที่ที่นักเรียนได้มีโอกาสแสดงตนหน้าที่ประชุมชน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู เพื่อนนักเรียน นักเรียนรุ่นพี่และรุ่นน้อง อาจมีผู้ปกครอง รวมถึง บุคลากรอื่นๆ ภายในโรงเรียน กิจกรรมส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงตนหรือแสดง ความสามารถของกลุ่ม เช่น การกล่าวสุนทรพจน์ การอ่านคำประพันธ์ การพูดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ครูอาจจัดกิจกรรมในช่วงเช้าหรือในช่วงโอกาสพิเศษต่างๆ ให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการ สื่อสารในสถานการณ์จริง

๒.๓ ห้องปฏิบัติการ

เป็นพื้นที่ที่สร้างมาเพื่อการปฏิบัติของนักเรียน เช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องโสตทัศนศึกษา เป็นต้น โดยจะมีสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ เตรียมพร้อมไว้ให้นักเรียนเข้า มาใช้ในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หนังสืออ่านนอกเวลา แผ่นผัง ฉันทลักษณ์ร้อยกรอง เป็นต้น หรือมีพื้นที่ที่จัดไว้ให้เหมาะสำหรับทำกิจกรรมที่เคลื่อนไหวได้ โดยสะดวก เช่น ไม่มีโต๊ะเก้าอี้ หรือมีแต่โต๊ะขนาดเล็กที่นักเรียนต้องนั่งขัดสมาธิกับพื้น เป็นต้น ห้องปฏิบัติดังกล่าวนี้จะทำให้ครูสามารถจัดเตรียมกิจกรรมที่มีอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ได้ล่วงหน้า เมื่อ ถึงคาบเรียนนักเรียนก็สามารถเข้ามาดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ได้ทันที

๒.๔ ห้องสมุด

เป็นแหล่งค้นคว้าและแหล่งการเรียนรู้สำคัญที่มีหนังสือหรือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อยู่หลากหลาย ครูอาจให้นักเรียนค้นคว้าความรู้โดยพานักเรียนมาที่ห้องสมุดในคาบเรียน หรือมอบหมายเป็นงานค้นคว้านอกเวลาเรียน ห้องสมุดบางแห่งอาจมีสื่อสารสนเทศอื่น ๆ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของครู เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์สื่อประสม เครื่องฉายอินเทอร์เน็ท เป็นต้น นอกจากนี้ ครูยังอาจใช้เป็นพื้นที่จัดแสดงผลงานหรือจัดนิทรรศการให้ความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติมได้ เพราะมีนักเรียนและครูมาใช้บริการที่พื้นที่นี้อย่างหลากหลาย

๒.๕ สวนต้นไม้

เป็นสถานที่ที่จะทำให้นักเรียนได้รับบรรยากาศที่แตกต่างจากห้องเรียน เพราะมีพื้นที่สีเขียวที่ทำให้เกิดความผ่อนคลายและความเบิกบานใจ โดยแต่ละโรงเรียนอาจมีรูปแบบสวนแตกต่างกัน การจัดกิจกรรมก็ปรับไปตามสถานที่ของแต่ละโรงเรียน เช่น อาจเป็นการปลูกพืชพรรณไม้จากวรรณคดี การติดคำขวัญที่ต้นไม้ในสวนดอกไม้ เป็นต้น หรือครูอาจจัดกิจกรรมนอกนอกเรียนที่สวนของโรงเรียน เช่น การแต่งกลอนในสวน การกล่าวสุนทรพจน์ เป็นต้น

๒.๖ สนามกีฬา

เป็นสถานที่ที่มีลักษณะโล่งกว้าง เหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมที่ต้องใช้พื้นที่มาก ๆ เช่น การแบ่งกลุ่ม การเล่นเกม การเข้าแถว การละเล่น เป็นต้น สิ่งที่คุณควรคำนึงถึงได้แก่ พื้นของสนามเป็นสนามหญ้า เป็นพื้นดินหรือเป็นพื้นปูน มีความปลอดภัยหรือไม่ หาก

ไม่มีหลังคาเวลาจัดกิจกรรมนักเรียนจะร้อนหรือไม่ ต้องการเครื่องขยายเสียงหรือโทรโข่งหรือไม่ เป็นต้น

๒.๗ ห้องประชุม

เป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมกลุ่มใหญ่ เช่น การฟังการบรรยาย การชมการแสดง เป็นต้น เพราะมีสื่ออุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพ แสงไฟ เป็นต้น กิจกรรมที่จัดขึ้นมักมีการเตรียมการล่วงหน้า มีกำหนดการ มีการฝึกซ้อมและการซักซ้อมเพื่อให้กิจกรรมในวันจริงมีความราบรื่น

๒.๘ ป้ายประชาสัมพันธ์

เป็นพื้นที่สำหรับประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือจัดแสดงผลงานนักเรียน เช่น จัดป้ายนิเทศประวัติผู้แต่ง ตัดผลงานบทกลอนที่ชนะการประกวด เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนคนอื่นหรือผู้ปกครองได้เห็นผลการจัดกิจกรรม ทำให้ครูสามารถประเมินผลกิจกรรมได้และนักเรียนเจ้าของผลงานได้เกิดความภูมิใจอีกด้วย

๒.๙ เวทีการแสดง

เป็นพื้นที่ที่จัดไว้สำหรับการจัดกิจกรรมประเภทการแสดงต่างๆ เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การแสดงปาฐกถา การสัมมนา เป็นต้น สถานที่ตั้งมักอยู่ในส่วนที่ผู้ชมการแสดงสามารถมองเห็นความเคลื่อนไหวต่างๆ บนเวทีได้สะดวก เหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมที่ต้องการผู้ชมปริมาณมาก โดยครูอาจจัดให้นักเรียนแสดงในช่วงเวลาพักหรือหลังเลิกเรียน เพื่อให้ครู นักเรียนหรือผู้ปกครองได้มีโอกาสเข้าชม

๓. กิจกรรมนอกโรงเรียน

กิจกรรมที่จัดอยู่ในประเภทนี้ คือ กิจกรรมที่สามารถจัดขึ้นภายในห้องเรียนได้ พื้นที่ และวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนที่นำมาจัดกิจกรรมได้ ได้แก่

๓.๑ ริ้วและกำแพง

เป็นป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่แบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยขยายกลุ่มผู้ชมผลงาน กว้างขวางขึ้น นอกเหนือจากบุคลากรในโรงเรียน กิจกรรมที่ใช้แสดงผลงาน เช่น การวาด ภาพ การเขียนคำขวัญหรือคำประพันธ์ เป็นต้น

๓.๒ บ้าน

เป็นแหล่งการเรียนรู้แห่งหนึ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด นักเรียนอาจใช้ ประโยชน์จากสมาชิกในครอบครัว วิทยุ โทรทัศน์หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ในบ้าน เพื่อนบ้าน หรือสถานที่แวดล้อมเพื่อสร้างผลงานหรือเพื่อเก็บข้อมูลมาใช้ประกอบการปฏิบัติกิจกรรม เช่น การสัมภาษณ์บุคคล การวาดภาพ การเขียนบรรยาย การฟังหรือดูข่าว เป็นต้น

๓.๓ วัด

เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพระสงฆ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงค่านิยมต่างๆ บางแห่งอาจเป็นแหล่งพิพิธภัณฑ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกด้วย

๓.๔ ตลาด

เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งบางแห่งอาจเป็น สถานที่ขายของขนาดเล็ก แต่บางแห่งอาจมีสินค้ามากมายและพื้นที่กว้างขวางเป็นศูนย์การค้า หรือห้างสรรพสินค้า กิจกรรมที่จัดจะอาศัยความหลากหลายของสิ่งของ ผู้คนและสถานที่ที่ หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์บุคคล การสำรวจการใช้ภาษา การวาดภาพตามสภาพ การ เปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นต้น

๓.๕ สถานที่ท่องเที่ยว

เป็นสถานที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความแตกต่างทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม การใช้ภาษา กิจกรรมที่จัดขึ้น อาจใช้ประโยชน์จากสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้นๆ เช่น หากเป็นโบราณสถานก็เชื่อมโยงกับประวัติ วรรณคดี หากเป็นแม่น้ำหรือภูเขาซึ่งเป็นแหล่งธรรมชาติก็เชื่อมโยงกับการเขียนตามจินตนาการ เป็นต้น ครูอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับรู้หรือพบเห็นสถานที่ท่องเที่ยวของท้องถิ่นอื่นได้ เช่น การจัดทัศนศึกษา การฉายวีดิทัศน์ การสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๓.๖ สถานที่ราชการ

เป็นสถานที่ที่มีความเป็นทางการ เป็นแหล่งของภาษามาตรฐานหรือเอกสารที่เป็นแบบแผน รวมถึง อาจเป็นสถานที่ที่จัดแสดงผลงานบุคคลหรือแสดงเรื่องราวของประวัติศาสตร์ กิจกรรมส่วนใหญ่จึงมักเป็นการเยี่ยมชมสถานที่ หรือครูอาจจะมอบหมายนักเรียนไปดำเนินกิจกรรมตามสถานที่ที่กำหนดไว้ก็ได้

๓.๗ สวนสาธารณะ

เป็นสถานที่ที่บุคคลในชุมชนจะมารวมกลุ่มกันเพื่อพักผ่อนหรือเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ครูสามารถสร้างกิจกรรมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากบุคคลที่หลากหลาย พื้นที่ที่มีความสวยงาม และกิจกรรมของชุมชน เช่น การจัดการแสดงกลางแจ้ง การพูดในที่ประชุม ชน เป็นต้น

กิจกรรมท้ายบท

๑. ให้ท่านดูตัวอย่างกิจกรรมแต่ละประเภทในบทเรียน แล้วค้นคว้าหรือคิดค้นตัวอย่างกิจกรรมแต่ละประเภทมากรอกในช่องว่าง

๑) กิจกรรมในห้องเรียน

- ๑.๑) บริเวณหน้าชั้นเรียน.....
- ๑.๒) กระดานหน้าชั้น
- ๑.๓) โต๊ะเก้าอี้นักเรียน
- ๑.๔) ทางเดินระหว่างโต๊ะนักเรียน.....
- ๑.๕) หน้าต่าง
- ๑.๖) ป้ายนิเทศในห้องเรียน.....
- ๑.๗) ผับห้องเรียน
- ๑.๘) ชั้นวางของหลังห้องเรียน
- ๑.๙) พื้นที่กลางห้องเรียน
- ๑.๑๐)

๒) กิจกรรมในโรงเรียน

- ๒.๑) ทางเดินหน้าห้องเรียน.....
- ๒.๒) หน้าเสาธง

- ๒.๓) ห้องปฏิบัติการ
- ๒.๔) ห้องสมุด
- ๒.๕) สวนสาธารณะ
- ๒.๖) สนามกีฬา
- ๒.๗) ห้องประชุม
- ๒.๘) ป้ายประชาสัมพันธ์.....
- ๒.๙) เวทีการแสดง
- ๒.๑๐)
- ๓) กิจกรรมนอกโรงเรียน
 - ๓.๑) รั้วและกำแพง.....
 - ๓.๒) บ้าน
 - ๓.๓) วัด
 - ๓.๔) ตลาด
 - ๓.๕) สถานที่ท่องเที่ยว
 - ๓.๖) สถานที่ราชการ
 - ๓.๗) สวนสาธารณะ
 - ๓.๘)
 - ๓.๙)
 - ๓.๑๐)

๒. ให้ท่านเลือกนำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง มาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ๑
แผน โดยเลือกเนื้อหาวิชาภาษาไทยเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เหมาะสม
